

Микола Григорович Білопольський,
доктор економічних наук, професор,
ORCID 0009-0000-6204-6221,
м. Київ

ПОТРІБНА НОВА КОНЦЕПЦІЯ ГРОМАДСЬКОГО РОЗВИТКУ (ЕМОЦІЙНИЙ ПОГЛЯД ЗДАЛЕКУ)

В Україні немає системи розвитку на перспективу. Кожен Президент, очоливши країну, не репрезентує ні плану, ні програми розвитку України на свій п'ятирічний термін. А якби претенденти на президентський термін показували навіть упродовж років, як вони хочуть підняти економіку країни, то народ міг би вибрати найефективнішого керівника країни. Тому досвід інших, успішніше розвинених держав, для України дуже важливий.

Слід зазначити, що, перш ніж розпочати відродження України після руйнівних реформ і війни з Росією, дуже корисно було б вивчити досвід інших держав світу, які виходили з такого ж критичного стану економіки та політики своєї країни. Наприклад, Південна Корея.

Генерал Пак Чон Хі у Південній Кореї прийшов до влади у 1961 році внаслідок військового перевороту. Амбітне завдання – перетворення країни з відсталого аграрної на сучасну індустріальну – було лише чітко поставлено, а й відразу ж почала виконуватися. Зростання промислового виробництва майже відразу досягло 25% на рік, а в середині 1970-х темпи зростання збільшилися на 45%.

Економічна система поєднувала держкапіталізм та лібералізм. Ключовим принципом економічного розвитку стало централізоване управління. Причому уряд не тільки зберіг у держвласності залізниці, електростанції, водопостачання, автодороги та порти – була проведена масштабна націоналізація, а банківська система перейшла під повний контроль держави. Це дозволило списати борги фермерам, встановити розумні ставки за кредитами та депозитами. У галузях, визнаних ключовими, всіляко заохочувалося відкриття нових підприємств та, відповідно, створення нових робочих місць. У справі захисту національного товаровиробника влада доходила до повної заборони імпорту тієї чи іншої продукції (так до кінця 1990 року було заборонено ввезення американських, європейських та японських легкових автомобілів).

У нашу епоху урочистості «розвитку лібералізму» багатьом, мабуть, важко повірити, що в основі південно-кореїського економічного дива, внаслідок якого за півстоліття ВВП на душу насе-

лення зріс майже 300 разів, лежали п'ятирічні економічні плани. І саме ці плани ставили напрямки розвитку:

– перший (1962-1966) – початкові кроки на шляху побудови ефективної промисловості;

– другий (1967-1971) – модернізація промисловості та розвиток імпортозамінних галузей, машинобудування, сталеплавильної та хімічної промисловості;

– третій (1972-1976) – розвиток експортно-орієнтованої економіки, насамперед важкої (машинобудування та кораблебудування), хімічної (в т.ч. нафтопереробки) та електронної промисловості;

– четвертий (1977-1981) – виробництво продукції, конкурентноздатної на світових ринках. Розвиток наукомістких, високотехнологічних галузей – машинобудування, електроніки, кораблебудування;

– п'ятий (1981-1985) – наголос на високотехнологічне виробництво електроніки, напівпровідникову промисловість, інформаційні технології.

Починаючи з шостої п'ятирічки різких революційних кроків не робилися – модернізація була в цілому завершена, Південна Корея зайняла гідне місце у світовій економіці та міжнародному поділі праці. Але п'ятирічне планування збереглося.

Крім централізованого управління та економічного планування, Пак Чон Хі використав специфічний національний інструмент чеболі, які навіть в умовах серйозних іноземних інвестицій дозволили зберегти контроль над корейською економікою в руках національного капіталу.

Чеболь – це специфічна південнокореїська форма фінансово-промислових конгломератів, які перебувають у власності певних сімей та під єдиним адміністративним та фінансовим контролем. Саме чеболі були обрані як об'єкти державної політики, і вони вже майже півстоліття визначають економічну особу країни.

Таким чином, незважаючи на всю «різношерстість» наведених прикладів, у них є спільні моменти.

1. Цілі і Завдання модернізації визначає держава, напрями визначаються середньостроковим та стратегічним економічним плануванням.

2. Модернізація здійснюється спільними діями державного та приватного капіталу, іноземних, внутрішніх та державних інвестицій в умовах централізованого управління державою.

3. Приватний капітал та іноземні інвестори, що беруть участь у програмах модернізації, отримують пільги та преференції.

4. Головний ворог модернізації – корупція, яка, замість сконцентрувати ресурси, необхідні для перетворення, розмиває їх, а також відлякує іноземних інвесторів. Тому боротьба з корупцією – необхідна умова модернізації.

5. Повний національний суверенітет над політичною системою та економічними регуляторами.

6. Політична воля до здійснення як самої модернізації, і створення всіх необхідних неї умов і передумов.

Зрозуміло, що за проблему відновлення країни мають взятися уряд та інтелектуальна еліта, і насамперед – вчені.

Що для цього вони мають зробити? Повинна бути передусім розроблена програма післявоєнного відновлення країни. З яких розділів вона повинна складатися? Це надзвичайні доленосні заходи щодо відновлення країни.

1. Кадри вирішують усе. Потрібно, щоб до влади прийшли фахівці-професіонали. Це – вчені, суспільствознавці (економісти, юристи, соціологи) та фахівці-практики, які мають досвід управління суспільними системами (підприємствами, галузями, регіонами, областями, країною). Крім того, є гостра потреба створити банк менеджерів в Україні. Сюди повинні увійти люди, навіть у поважному віці, але мають великий досвід роботи в управлінських структурах (міністерствах та успішно працюючих підприємствах). Саме їхній досвід може бути використаний для відродження країни.

2. На законодавчому рівні ухвалити диктатуру Закону. Тобто Закон один для всіх від пересічного українця до Президента. Інакше корупція загубить Україну.

3. Скласти 3-річний план порятунку країни, де за основу має бути прийнято – відновлення матеріального виробництва. Потрібно почати відновлювати малі та середні підприємства. Великі – поки що нам не під силу. Тим більше, якщо зважити на те, що Президент США Байден сказав, що на відновлення великої промисловості грошей не буде. Про колишню виробничу та військово-виробничу потужності України треба, принаймні – поки що, забути. Щоб відродити ті потужності країни, як були 1991 року, потрібні не роки, а десятиліття.

4. Де взяти гроші? Так, закордонні кредити треба використати, якщо дадуть. Україна, у тому числі й за час війни, великі суми заборгувала західним банкам. Тому на великі кредити надія слабка. Отже Україні треба шукати та використовувати свої внутрішні резерви та ресурси. Адже за 30 з лишком

років деякі українці, особливо багатий прошарок населення, накопичили чималі гроші, як в українських, так і в зарубіжних банках. Деякі українці нагромадили сотні мільярдів доларів. І я не сумніваюся, що вони як патріоти України обов'язково допоможуть у відновленні країни.

5. Треба серйозно подумати про підготовку кадрового складу. І перш за все керівників малих і середніх підприємств. підприємницької діяльності з управління середніми та малими підприємствами.

6. По можливості повернути всіх заробітчан до України. Без молодих грамотних фахівців нам не підняти Україну на найвищий сучасний рівень.

7. Серйозно подумати, як наших демобілізованих героїв використати для відновлення Батьківщини, яку вони врятували. Землі вільної в Україні немає, щоб видавати земельні наділи.

8. Що є головне та основне у розвитку країни. З чого треба починати і в якій послідовності? На першому місці, чи першооснова – це випуск промислової продукції. Потім йде економіка – тобто обмін та розподіл. Це є основою основ. Причому важливо, щоб виробництво постійно розвивалося та вдосконалювалося. А для цього треба, щоб у країні на високому рівні були: освіта, наука, медицина, культура та мораль, тобто вдосконалення людської особистості. Решта, а це політика, партії, ідеологія та інші атрибути необхідно відкинути. Вони лише вносять ворожнечу країни під час передвиборних кампаній, а й у розвитку держави.

Узагальнення та напрями подальших досліджень

Настане колись у перспективі день, коли людство, держави будуватимуть свої взаємини без воєн, військових конфліктів, а розвитку будуть розумними, ефективними, економічно взаємовигідними.

Це я звертаюся до вчених, суспільствознавців, політиків і взагалі до розсудливих людей. Адже людство вже давно чекає саме на такий шлях розвитку на перспективу.

Нами пропонується нова концепція розвитку світу. Що вона є.

Людство за історію існування пройшло понад 30 різноманітних суспільно-економічних формацій. Почнемо здалеку: первіснообщинний лад, рабовласницький лад, феодалізм тощо. На XX і XXI століттях переважно переважали капіталізм, соціалізм, комунізм та його різновиди.

Історія показала, що жодна з перерахованих суспільно-економічних формацій не виявилася вічною. Останні століття в одних державах домінував капіталізм, в інших – соціалізм. Але минув час і низка держав поступово відмовилися від капіталізму, соціалізму та інших формацій. У низці країн світу самі керівники не можуть визначити – яка суспільно-економічна формація існує в їхній державі.

Настав час запропонувати нову концепцію розвитку світу.

Чому виникла така потреба? Тому що майже всі країни світу, використовуючи перелічені суспільно-економічні формації у своєму розвитку, обов'язково приходили до криз політичних, економічних, соціальних та військових конфліктів.

Зараз перед інтелектуальною елітою світу, керівниками держав, вченими (економістами, соціологами) стоїть завдання розробити нову концепцію соціально-економічного розвитку, яка виключила б різноманітні кризи соціальні, економічні, військові та ін.

Що можна запропонувати?

Давайте розглянемо, які прошарки населення є у кожній державі. Це: політики та політологи, прошарок керівників (малих та середніх підприємств, начальники цехів, відділів, директори заводів, великих підприємств, заводи міст, керівники великих промислових об'єктів, міністри, депутати всіх рівнів, президент тощо). Але найбільший прошарок у кожній державі – робітники та службовці. Природно, молодь (юнаки та діти), а також пенсіонери.

Слід зазначити, що найменший прошарок у будь-якій державі – політики та політологи.

Керувати державою на всіх рівнях має прошарок керівного складу країни, а не політики та політологи.

Але чому саме політикам і політологам дістаються кермо влади майже в усіх країнах?

Основна мета будь-якої партії – завоювати довіру народу та очолити керівництво країною. Як це діється! Збирається невелика група політиків і має на меті домогтися управління країною. Організуючий початок полягає в тому, щоб запропонувати ідею, яка має опанувати маси. Якщо переважна більшість народу повірила в ідею, запропоновану цією партією, тоді можна оголошувати вибори та захоплювати владу. А захопивши владу та розставивши своїх людей на керівні пости (кабінет міністрів, прокуратуру, міліцію, суди тощо), можна і диктатуру чи інші форми управління встановити в країні. Звичайно, партія ставить своїх людей на керівні посади.

Враховуючи те, що в партії, як правило, немає фахівців з усіх видів діяльності та з відповідним досвідом та знаннями, партійний керівник (президент країни) ставить випадкових людей на керівні посади. Наприклад, керувати країною може артист, мер міста – боксер, галуззю – футболіст.

Тому пропонується змінити концепцію обрання керівного складу країни, починаючи з президента, міністрів, мерів міст, керівників підприємств, відділів та служб у всіх галузях країни. Тобто керівний склад країни має формуватися не з політиків та політиканів, а з людей, які мають практичний досвід та знання з управління господарськими системами на рівні країни, областей, районів, підприємств, відділів та служб усіх галузей промисловості та громадських систем. Така система дасть можливість макси-

мально використовувати висококваліфікованих фахівців управлінців по всіх виробничо-господарських системах країни. Тобто замість політиків та політологів керуватимуть висококваліфіковані фахівці.

Крім того, є необхідність визначити – які основні підрозділи виробничо-господарської діяльності в країні слід розвивати, щоб країна розвивалася стабільно та ефективно. На першому місці основою розвитку виробничо-господарських систем у країні має бути матеріальне виробництво. Найважливіше значення у розвиток підприємств та держави має економіка, тобто обмін та розподіл (грошових коштів, сировини, матеріалів, готової продукції, управління фінансами та ін.).

Для того, щоб матеріальне виробництво та економіка були на високому рівні, слід розвивати в країні освіту, науку, медицину, культуру та мораль. Це основні види діяльності у розвиток будь-якої країни.

Найголовніше на сьогодні і майбутнє – це змінити концепцію управління країною. Якщо й надалі дотримуватимемося ринкової економіки, країна приречена. За це має взятися інтелектуальний прошарок населення і насамперед – вчені, юристи, економісти, соціологи та особливо представники спеціалістів-практиків з великим досвідом управління громадськими системами (директори підприємств, керівники галузей промисловості, мери міст, губернатори тощо). Фактично це має бути мозковий центр України з порятунку країни. Мої пропозиції полягають у тому, щоб до управління країною прийшли фахівці, які знають, як працює найскладніша система держави.

Потрібно відмовитися від партійної системи обрання керівників країни. Саме політичні партії скрізь вносять ворожнечу і хаос, коли борються за лідерство у своїх країнах.

Пропоную в Україні повністю передати українському народу обрання урядових структур. Для цього слід створити Інтелектуальну Асамблею України. До неї мають увійти щонайменше 1000 осіб представників усіх регіонів та областей країни. Це повинні бути саме фахівці: юристи, економісти, соціологи, суспільствознавці та обов'язково люди, які мають практичний досвід управління суспільними системами (промисловими підприємствами, районними, обласними структурами та ін.). Крім того, це мають бути відомі фахівці, які мають пошану та мають авторитет у своїх колективах, як справжні патріоти України.

Інтелектуальна Асамблея має взяти на себе головну функцію – відбір кандидатів на обрання Президента країни та народних депутатів до Верховної Ради.

За якими критеріями їх обирати? Це має бути прописано у Конституції. Наприклад: кандидат у Президенти має бути спеціалістом і не молодше 45 років, мати вищу освіту, вчений ступінь (кандидат, доктор наук), практичний стаж роботи не менше 15 років у управлінській діяльності. Служ-

бова характеристика має бути бездоганною, і має бути відомою людиною в плані громадської діяльності.

Слід відмовитися від практики обирати випадкових людей (боксерів, футболістів, артистів тощо). Багаторічний досвід майже в усіх країнах показав, що «кухарка» не може керувати країною.

Якщо претендент на президентське крісло відповідає цим вимогам, він може подавати свої документи до Інтелектуальної Асамблеї, яка розглядає їх і робить висновок – прийняти чи відкинути їх. Таким чином, набирається кілька сотень кандидатів на президентське крісло. Асамблея всі документи ретельно розглядає та обирає найкращих з найкращих – припустимо, 20 претендентів, не більше. Їх пропонують українському народу на чергових виборах Президента.

Крім того, Інтелектуальна Асамблея має контролювати обраного Президента протягом 5 років, як він керує країною.

Зараз, як обрали Президента, він залишається недоторканим, навіть якщо він демонструє жалюгідну бездарність в управлінні країною, або навіть заохочує, а можливо, і замішаний у корупційній діяльності.

Інтелектуальна Асамблея повинна засідати щороку і підбивати підсумки роботи Президента. Вона (Асамблея) робить висновки – залишати його на наступні роки Президентом, або він не справляється зі своїми обов'язками та оголошувати імпічмент.

Таку практику можна застосовувати і за обрання губернаторів, мерів міст і народних депутатів.

При формуванні владних структур Президент країни повинен спиратися не на ринковиків, які заважають країну, а на патріотичні сили, які ціною свого життя відстояли незалежність країни.

Хотілося б, щоб ця ідея опанувала маси. І чим швидше, тим краще. Давайте разом, хто має будь-які можливості, візьмемося за відродження країни. Для

початку, у навчальних та наукових установах (університетах, академічних інститутах Національної академії наук) країни організувати конференції, симпозіуми, дискусії та обговорити проблему розвитку майбутнього країни.

Те, що риночники збанкрутували своєю системою владою в Україні, це показало життя. Усі 6 президентів приходили до влади по партійних лініях.

Серце кров'ю обливається, коли розумієш, у якому сумному становищі є країна. І кому, як не нам і всьому українському народу, доведеться відновлювати Україну. Я маю на увазі вчених, особливо юристів, економістів, суспільствознавців та спеціалістів-практиків, які знають, як працюють громадські системи. Саме вони мають запропонувати нову концепцію розвитку країни.

Реформатори ринковики показали, що вони нічого збудувати не можуть. Торгувати можуть, та й то погано. А країною мають керувати спеціалісти.

Зізнаюся, мене вже понад 5 років дуже хвилює і непокоїть ця проблема. Можна сказати, що це крик моєї душі. І я знаю, що кожен з вас має душу. І давайте крикнемо всі разом, та так, щоб почуло керівництво країни та припинило деградувати її, а зайнялося відновленням та розвитком України.

Шановні, колеги, друзі, студенти та всі слухачі та читачі, я довго думав написати цю статтю, чи ні. Чи потрібно її випускати у світ? Вирішив, що треба. Але вам судити, правильно я зробив, чи ні. Мені цікава будь-яка ваша думка. Умовчати або прикрасити фактичний стан у плані розвитку країни, я не маю права. Це ще більше посилює майбутній розвиток України. Потрібна правда!

Я впевнений, що не тільки мене, а й кожного з вас серйозно турбує майбутнє нашої країни. І якщо ми й далі мовчатимемо, прикрашатимемо катастрофічне становище нашої улюбленої України, ми ще більше посилюємо цю проблему, що може призвести нашу країну до трагічного кінця.

СЛАВА УКРАЇНІ!

Зі щирою подякою та глибокою повагою до всіх вас

Української Вітчизни син та громадянин.

Література

1. Білопольський М. Г. Енвіроніка – фундаментальна наука про порятunek та розвиток земної цивілізації, або нова концепція розвитку світу: монографія. Вид. 4-е, перероб. і доп. Київ: ІЕП НАН України, 2020. 354 с.
2. Катастрофа Донбасу: локалізація та ліквідація шляхом модернізації та смарт-спеціалізації (економічний, екологічний, соціальний та науковий виміри). Частина 1. Диспозиція: монографія / колектив авторів; НАН України, Ін-т економіки промисловості. Київ, Краматорськ, 2021. 302 с.
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References

1. Bilopolskyi, M. H. (2020). Environika – fundamentalna nauka pro poriatunek ta rozvytok zemnoi tsyvilizatsii, abo nova kontseptsiiia rozvytku svitu [Environics – fundamental science about the salvation and development of terrestrial civilization, or a new concept of world development]. 4th ed., revised and supplemented. Kyiv, IIE of NAS of Ukraine. 354 p. [in Ukrainian].

2. Katastrofa Donbasu: lokalizatsiia ta likvidatsiia shliakhom modernizatsii ta smart-spetsializatsii (ekonomichniy, ekolohichniy, sotsialnyi ta naukovyi vymiry). Chastyna 1. Dyspozytsiia [Donbass Disaster: Localization and Elimination through Modernization and Smart Specialization (Economic, Environmental, Social, and Scientific Dimensions). Part 1. Disposition]. (2021). Kyiv, Kramatorsk, IIE of NAS of Ukraine. 302 p. [in Ukrainian].

3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

Білопольський М. Г. Потрібна нова концепція громадського розвитку (емоційний погляд здалеку)

Зроблено критичний аналіз запровадження ринкової економіки в Україні за роки незалежності. Проаналізовано вплив іноземних держав на розвиток України і показано катастрофічне становище стану країни в політиці, економіці та виробничо-господарській діяльності.

Дано рекомендації на майбутнє, як вивести країну з деградаційного стану.

Ключові слова: ринкова економіка, реформа, приватизація, деградація, майбутнє.

Bilopolskyi M. A New Concept of Social Development Is Needed (Emotional View from a Distance)

A critical analysis of the introduction of a market economy in Ukraine during the years of independence has been made. The influence of foreign states on the development of Ukraine has been analyzed and the catastrophic state of the country in politics, economics and production and economic activity has been shown.

Recommendations for the future are given on how to bring the country out of a state of degradation.

Keywords: market economy, reform, privatization, degradation, future.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2025
Рецензовано: 17.03.2025